

Försvarsutskottets betänkande

1978/79:20

med anledning av propositionen 1978/79:70 om markförvärv för ett nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente jämte motioner

I betänkandet behandlas förslag som regeringen – efter föredragning av försvarsministern, statsrådet Lars De Geer – har förelagt riksdagen i propositionen 1978/79:70 (försvarsdepartementet). Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1978/79:1221 och 1978/79:1783. I anslutning till propositionen behandlar utskottet också yrkanden i motionerna 1978/79:353, 1978/79:1218 och 1978/79:1787, väckta under den allmänna motions-tiden.

I samband med en studieresa hösten 1978 inom Västra militärområdet/civilområdet har utskottet informerats bl. a. om försvarets behov av mark för förbanden i Halmstad. Under beredningen av ärendet har utskottet gjort ytterligare ett studiebesök i Halland.

Propositionen

I propositionen har regeringen föreslagit riksdagen att medge att mark anskaffas för ett nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente med infanteriets kadett- och aspirantskola i enlighet med vad föredragande statsrådet har angett i propositionen.

Bakgrund

Hallands regemente (I 16) med infanteriets kadett- och aspirantskola (InfKAS) disponerar f. n. ett övningsfält (inkl. kasernområde) vid Halmstad om ca 110 hektar, Nyårsåsens skjutfält om ca 625 hektar och lägerområdet Skedalalied om ca 35 hektar. För i huvudsak grupperingsövningar arrenderas det söder om övningsfältet belägna Galgberget om ca 50 hektar av Halmstads kommun. InfKAS arrenderar av enskilda markägare sammanlagt ca 510 hektar. För vissa skjutningar kan regementet använda Ringenäs skjutfält. Detta är emellertid ett luftvärnsskjutfält, som främst används av Göta luftvärnsregemente (Lv 6). Fältet omfattar ca 130 hektar mark och har riskområde över havet. Vid vissa tillfällen kan regementet också disponera flygvapnets skjutfält Tönnersjö, som enligt vad utskottet har inhämtat omfattar 1 679 hektar. I 16:s markbehov har behandlats av försvarets fredsorganisationsutredning (FFU) i dess slutbetänkande, del 2: Armén och del av marinen (Ds Fö 1977:3). FFU konstaterade att förbandets nuvarande övnings- och skjutfält är för små och för splittrade.

Möjligheterna att tillgodose I 16:s behov av övningsmark har undersökts av bl. a. en arbetsgrupp under länsstyrelsen i Hallands län i vilken ingick representanter för berörda civila och militära myndigheter. Arbetsgruppen har granskat olika alternativ till markfrågans lösning. Det slutliga valet har stått mellan ett område vid Slättåkra ca 26 km norr om Halmstad och tre alternativa områden vid Mästocka ca 30 km öster om Halmstad, benämnda Mästocka I, II och III.

Områdena omfattar följande ungefärliga arealer (hektar).

	Produktiv skogsmark	Åkermark	Övrig mark	Totalt
Slättåkra	1 900	50	950	2 900
Mästocka I	1 600	90	1 010	2 700
Mästocka II	1 590	80	1 630	3 300
Mästocka III	1 630	80	1 690	3 400

Inom Slättåkraområdet bor 27 personer. Antalet bosatta inom Mästocka I är 46 medan de båda andra Mästockaalternativen berör områden där 22 personer är mantalsskrivna. Av dessa beräknas i alternativen II och III flertalet kunna bo kvar.

Arbetsgruppen förordade alternativen II och III. Chefen för armén anslöt sig till denna uppfattning. Av de båda alternativen bedömde arméchefen alternativet III vara det lämpligaste.

Försvarets fastighetsnämnd har närmare utrett frågan och föreslagit att ett nytt övnings- och skjutfält för I 16 anordnas enligt alternativet Mästocka II. Fastighetsnämndens överväganden liksom övriga uppgifter rörande bakgrunden till regeringens förslag framgår av fastighetsnämndens skrivelse till regeringen. Skrivelsen är fogad som bilaga till propositionen.

På förslag av regeringen har riksdagen under investeringsanslaget Arméförband: Anskaffning av anläggningar för budgetåret 1978/79 anvisat 2 milj. kr. för att markanskaffning för I 16 skall kunna påbörjas redan under innevarande budgetår (prop. 1977/78:100 bil. 7, FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240).

Föredragande statsrådet

Försvarsministern (prop. s. 2-7) finner i likhet med försvarets fastighetsnämnd att ett nytt övnings- och skjutfält enligt alternativet Mästocka II ger de största möjligheterna att begränsa de sociala konsekvenserna för människor som berörs av markanskaffningen. Även från andra samhällsliga synpunkter, t. ex. när det gäller jord- och skogsbrukets intressen, finner han det fördelaktigt att välja detta alternativ. Han konstaterar vidare att länsstyrelsen, landstinget och Halmstads kommun har biträtt förslaget att lägga det nya

övningsfältet i Mästocka och att Laholms kommun inte direkt motsätter sig en sådan lokalisering.

En särskild delegation avses tillsättas för att genomföra markanskaffningen. Fortifikationsförvaltningen har överslagsmässigt beräknat kostnaderna för anskaffningen till 20 milj. kr.

Motionerna

1978/79:353 av Bengt Kindbom (c) såvitt gäller yrkandena I a)–c)

att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla

a) att frågan om samutnyttjande av mark för de militära förbanden i västra Sverige utreds,

b) att handläggningen av markförvärven utvärderas i enlighet med vad som i motionen anförts,

c) att vidare åtgärder för anskaffning av skjutfält för Skövde garnison enligt riksdagens beslut den 6 december 1978 uppskjuts i avvaktan härpå.

1978/79:1218 av Erik Glimmér m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en översyn görs av sammansättningen av försvarets fastighetsnämnd.

1978/79:1221 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning med uppgift att inventera och samordna försvarets markinnehav och markanspråk samt göra en översyn av försvarets fastighetsnämnds organisation och ledning,

2. att riksdagen i avvaktan på en sådan utredning avslår propositionen 1978/79:70.

1978/79:1783 av Alvar Andersson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid anskaffningen av mark för övnings- och skjutfält för Hallands regemente med infanteriets kadett- och aspirantskola skall beaktas vad som anförts i motionen beträffande samordning av resurserna syftande till en begränsning av nyanskaffning av mark och därmed också en begränsning av kostnaderna.

1978/79:1787 av Sture Korpås m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att vederbörande kommuns inställning skall tillmätas avgörande betydelse vid planering och genomförande av markförvärv för försvarets behov.

Utskottet

Handläggningen av markfrågor m. m.

De motionsyrkanden som utskottet behandlar i detta betänkande berör bl. a. försvarets markanskaffning i vidare omfattning än vad propositionen avser. I dem tas också upp frågor som gäller handläggningen av försvarets markfrågor. Utskottet vill inledningsvis uppehålla sig vid dessa övergripande spörsmål.

I motionen 1978/79:1221 (vpk) yrkas att man tillsätter en utredning med uppgift att inventera och samordna försvarsmaktens markinnehav och markanspråk samt göra en översyn av försvarets fastighetsnämnds organisation och ledning. I avvaktan på resultaten av en sådan utredning bör enligt motionärerna propositionen 1978/79:70 avslås.

Ett likadant yrkande rörande försvarsmaktens markinnehav och fastighetsnämndens organisation väcktes i en vpk-motion (mot. 1978/79:14) med anledning av propositionen 1978/79:5 om vissa markförvärv för armén m. m. Utskottet ansåg vid behandlingen av detta yrkande att det inte fanns behov av sådan utredning och översyn som motionärerna hade föreslagit (FöU 1978/79:9 s. 8). Utskottet finner inte anledning till någon annan uppfattning när yrkandet nu återkommer i motionen 1221. Inte heller kan utskottet biträda motionärernas yrkande om avslag på propositionen.

Även motionen 1978/79:1218 (c) berör försvarets fastighetsnämnd, närmast dess sammansättning. Nämnden bör enligt motionärernas uppfattning få ett förstärkt lekmannainflytande. Enligt deras mening har nämnden f. n. genom stark anknytning till fortifikationsförvaltningen karaktären av en militär nämnd med civila inslag.

Försvarets fastighetsnämnd är regeringens rådgivande organ när det gäller komplicerade markfrågor i samband med bl. a. markanskaffning för försvarsmaktens behov. Nämnden inrättades år 1954. År 1977 ändrades dess sammansättning efter förslag av FFU. Den har f. n. tio ledamöter. Tre av dem är riksdagsmän. I nämnden ingår vidare en civil ledamot med goda insikter i frågor om samhällsplanering. Övriga ledamöter är tjänstemän på byråchefs- och avdelningschefsnivån från centrala myndigheter med uppgifter angående markfrågor, naturvård, planfrågor m. m. Endast två militära myndigheter, chefen för armén och chefen för flygvapnet, har representanter i själva nämnden. Ordförande är förre landshövdingen Valter Åman. Till nämnden är knutna fyra civila och två militära experter.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det i försvarets fastighetsnämnd bör finnas ett starkt lekmannainflytande. Mot den bakgrunden konstaterar utskottet med tillfredsställelse att det i nämnden sedan år 1977 ingår tre riksdagsledamöter (s, c, m). Den ändrade sammansättningen av nämnden medförde också att de civila ledamöterna blev i starkt flertal. En fortsatt utveckling mot ökad civil dominans kan dessutom bli följden av att man organiserar om försvarsmaktens centrala ledning.

Med beaktande också av att fastighetsnämnden har verkat endast ett par år med sin nuvarande sammansättning är utskottet inte berett att förorda en översyn av det slag som motionärerna föreslår.

I motionen 353 föreslås en utredning om samordnat utnyttjande av mark för de militära förbanden i västra Sverige (yrkandet 1 a). Motsvarande yrkande har tidigare förts fram i motionerna 1977/78:534(c) och 1978/79:9(c). Utskottet behandlade dessa båda motioner i betänkandet 1978/79:9 (s. 11). Utskottets majoritet ansåg att en sådan utredning inte var påkallad under motivering att FFU redan hade utrett det militära försvarets behov av mark i västra Sverige. Det förelåg därför enligt utskottet redan ett tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till hur detta behov skulle tillgodoses. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Motionen 1978/79:353 (c) tar också upp brister i handläggningen av försvarets markärenden som enligt motionären har medfört att markägare inte getts den information som rimligen kan begäras vid så genomgripande förändringar i enskildas förhållanden som det här rör sig om (yrkandet 1 b). Han föreslår en utvärdering av hur frågorna om markförvärv har handlagts. En sådan utvärdering bör enligt motionen leda till förbättrade former för handläggningen av försvarets markfrågor.

Informationen kring förvärv av övningsmark är väsentlig för att undvika onödig irritation bland dem som närmast berörs av förvärven. Utskottet vill därför starkt understryka att det bör visas största möjliga öppenhet på alla stadier i utredningsarbetet. Detta bedömer utskottet kunna ske även med de former som man nu har för att handlägga försvarets markfrågor. En särskild utvärdering av det slag som yrkas i motionen 353 finner utskottet inte vara motiverad. Yrkandet bör avslås.

Eftersom yrkandena 1 a) och 1 b) i motionen 353 enligt utskottets mening inte bör bifallas föreslår utskottet i konsekvens därmed också avslag på motionärens yrkande om att vidare åtgärder för anskaffning av skjutfält för Skövde skall uppskjutas i avvaktan på föreslagna åtgärder (yrkandet 1 c). Riksdagen har beslutat om markanskaffningen i Skövde under innevarande riksmöte (prop. 1978/79:5, FöU 1978/79:9, rskr 1978/79:56).

Motionen 1978/79:1787 (c) tar upp handläggningen av försvarets markfrågor ur en annan aspekt. Svagheter med den nuvarande ordningen ligger enligt motionärerna främst i att det från början har saknats en representativ organisation med förhandlingskapacitet för de berörda. Motionärerna erinrar om att vid nya markförvärv för militära övnings- och skjutfält det i allmänhet har skapats mer eller mindre fast organiserade opinionsgrupper. Dessa har emellertid oftast kommit till för sent för att påverka arbetet i planerings- eller genomförandeskedena. De har, framhåller motionärerna vidare, av försvarets företrädare ofta uppfattats som motståndsgupper att bekämpa och inte som representativa företrädare för en befolkning, som det för ett gott resultat är nödvändigt att samarbeta med. Det kan alltså fortsätta motionärerna, vara svårt att från början finna en representativ organisation för de direkt

berörda. Det borde enligt motionärernas mening vara självklart att arbetet i alla dess faser sker i nära samspel med vederbörande kommun. Kommunens uppfattning – såväl i det hela som i väsentliga delar – menar motionärerna bör tillmätas avgörande betydelse vid planering och genomförande av markförvärv för försvarets behov. Kommunens valda företrädare och inte statliga tjänstemän har då att bära ansvaret inför den lokala befolkningen. Motionärerna framhåller avslutningsvis att om riksdagen beslutar att berörd kommuns inställning till ett markförvärv skall tillmätas avgörande betydelse så måste det bevakas att hot om för själva saken ovidkommande konsekvenser för kommunen inte används för att påverka dess beslut.

Handläggningen av ett ärende om anskaffning av mark för övnings- eller skjutfält innefattar följande huvudmoment (exempel från armén):

- Grundläggande rekognoscering och utredning genom förband, militärområdesstab och arméstaben i samråd med fortifikationsförvaltningen. Förslag från chefen för armén till regeringen
- Beredning i försvarsdepartementet. Remiss till försvarets fastighetsnämnd
- Fortsatt utredning genom försvarets fastighetsnämnd. Nämnden tar ställning
- Fortsatt beredning i försvarsdepartementet. Regeringen tar ställning. Proposition till riksdagen
- Beredning i försvarsutskottet. Utskottet tar ställning
- Riksdagen beslutar
- Beslutet genomförs.

Kontakter med länsstyrelsen och berörda kommuner sker redan under den grundläggande utredningen. I fastighetsnämndens utredning ingår att besöka platsen och att sammanträffa med länsstyrelsen, övriga berörda länsmyndigheter, kommunerna och markägare. Nämnden inforrar dessutom yttrande från länsstyrelsen, som i sin tur hör andra länsmyndigheter och kommunerna som berörs.

Utskottet anser det angeläget och självklart att kommunerna skall ha ett starkt inflytande när det gäller markförvärv för försvarets räkning. Det är också önskvärt att markfrågorna kan lösas i ett förtroendefullt samarbete med dem. Utskottet finner det emellertid inte rimligt att kommunerna i markfrågor som slutligt avgörs i riksdagen skall ha ett så helt avgörande inflytande som motionärerna åsyftar. Vid avgörandet av en markanskaffning bör kommunens synpunkter visserligen bedömas som mycket viktiga men de måste vägas mot andra i sammanhanget betydelsefulla intressen. Motionen 1787 bör inte bifallas.

Nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente

Utskottet har i betänkandet 1978/79:9 (s. 7–8) översiktligt behandlat försvarsmaktens markinnehav och de markbehov som FFU ansett finnas fram till år 2000. FFU konstaterade att ytterligare mark behöver skaffas bl. a. för ett nytt övnings- och skjutfält för I 16 med InfKAS, ett nytt övnings- och skjutområde för Lapplands jägarregemente (I 22) i Kiruna samt utökning av artilleriskjutfälten för Wendes artilleriregemente (A 3) och Smålands artilleriregemente (A 6) i Skillingaryd och för Bodens artilleriregemente (A 8).

I propositionen 1978/79:70 har lagts fram förslag att tillgodose I 16:s behov av ytterligare övningsmark genom förvärv av ett markområde om ca 3 300 hektar vid Mästocka ca 30 km öster om Halmstad (alternativet Mästocka II). Området ligger i omedelbar anslutning till flygvapnets skjutfält Tönnersjö. Inom området är 22 personer mantalsskrivna. Flertalet av dem bedöms kunna bo kvar även sedan området har börjat utnyttjas som övnings- och skjutfält.

Med anledning av regeringsförslaget har väckts motionen 1978/79:1783 (c). Motionärerna erinrar om att skjutfältet Tönnersjö och det föreslagna nya fältet Mästocka II utgör ett sammanhängande militärt övningsområde om ca 5 000 hektar. De konstaterar att Slättåkraalternativet omfattar endast 2 900 hektar och ändå anses vara helt till fyllest utan att samordning med annat fält i detta fall är möjlig. Motionärerna frågar sig om man inte genom att rationellt och effektivt samordna markanvändningen i Tönnersjö–Mästockaområdet skulle kunna minska markarealen med minst 1 000 hektar. Om man därtill minskar markanspråken till att omfatta ett område nordost om Tönnersjöfältet skulle arealen inom Laholms kommun i enlighet med kommunens önskan kunna skäras ner. Antalet personer som direkt berörs skulle också bli betydligt mindre. Motionärerna vänder sig också mot att försvarsministern anser det möjligt att flertalet av dem som bor inom området kan bo kvar om de godtar bullret från övningarna. Detta är en häpnadsväckande cynism, anser motionärerna.

Det står numera klart att såväl I 16 som InfKAS kommer att vara kvar i Halmstad. Detta var en av förutsättningarna för det beslut om ändring av arméns organisation som riksdagen fattade under föregående riksmöte (prop. 1977/78:65, FöU 1977/78:11, rskr 1977/78:73). Man är också inom Halmstadsregionen angelägen om att behålla nuvarande militära verksamhet i Halmstad. Inte heller har det bestritts att ytterligare mark måste anskaffas för utbildningen.

Många alternativ för anskaffning av ytterligare mark har övervägts. Vid bedömningen av dessa har vuxit fram en enig uppfattning om att övningsmark bör anskaffas inom Mästockaområdet i anslutning till flygvapnets skjutfält Tönnersjö. Inte heller i motionen 1783 framförs annan uppfattning. Utskottet kan därför i sina överväganden begränsa sig till frågan i vilken omfattning ytterligare övningsmark behöver förvärvas i anslutning till Tönnersjöfältet för att det aktuella markbehovet skall bli tillgodosett.

Vid en granskning av de Mästockaalternativ som behandlas i propositionen anser utskottet, i likhet med försvarsministern, att alternativet Mästocka II är att föredra.

Med förslagen i motionen 1783 har man eftersträvat en lösning som bedömts medföra mindre olägenheter än propositionsförslaget såväl beträffande mark som behöver tas i anspråk som när det gäller antalet personer som blir direkt berörda av markförvärven. Utskottet har stor förståelse för dessa strävanden inte minst med tanke på de invändningar mot regeringens förslag som gjorts av lokala intresseorganisationer. Utskottet har tagit del av dessa opinionsyttringar bl. a. i samband med utskottets studieresa till det berörda området och har noga övervägt både dessa och de synpunkter som har framförts i motionen.

Motionärerna utgår i sitt förslag från att markanspråken kan begränsas genom en ökad samordning med verksamheten på Tönnersjöfältet. Även utskottet önskar att alla fördelar med en sådan samordning tas till vara. Utskottet finner emellertid – i likhet med försvarets fastighetsnämnd – att en sådan strävan inte kan drivas så långt att behovet av övningsmark på något betydelsefullt sätt skulle kunna reduceras. Även om samutnyttjande av mark i viss utsträckning kommer att bli möjlig torde de största vinsterna vara att finna i fråga om förvaltningen och driften av övningsområdena. Att som motionärerna föreslår förlägga övnings- och skjutfältet till området nordost om Tönnersjöfältet har utskottet inte heller funnit vara möjligt. En sådan lösning har undersökts och förkastats av försvarets fastighetsnämnd. Den skulle skapa olägenheter för bl. a. den civila luftfarten som har luftleder i anslutning till detta område.

Utskottet har vid sina överväganden också beaktat den sociologiska undersökning bland befolkningen inom och omedelbart utanför det föreslagna övnings- och skjutfältområdet, som har utförts av naturvårdsverkets omgivningshygieniska avdelning (prop. s. 5).

Det är värdefullt att undersökningen har kommit till stånd. Även om den bygger på ett mycket begränsat urval ger den information om reaktionerna hos dem som berörs av markanskaffningar för allmänna behov. Utskottet nödgas emellertid konstatera att problemen hade varit liknande vilket annat lämpligt alternativ som hade valts. Det torde – som också försvarsministern berör – i varje fall i södra Sverige vara omöjligt att anskaffa ett sammanhängande område av den storlek som det här är fråga om utan att möta problem av ifrågavarande art.

Enligt utskottets mening bör det aktuella behovet av övnings- och skjutfält tillgodoses enligt alternativet Mästocka II i enlighet med vad föredragande statsrådet har angett i propositionen.

Utskottet vill särskilt understryka att det är angeläget att de som berörs av beslutet får allt tänkbart stöd i svårigheter de kan ställas inför. De åtgärder som föredragande statsrådet föreslår i detta syfte bör snarast komma till stånd. Den tilltänkta delegationen har i det avseendet en betydelsefull uppgift

att fylla och bör – inom ramen för berörda markägares önskemål och syftet med markanskaffningen – avgöra fältets avgränsning i detalj. Justeringar av den hittills uppdragna gränsen för området – som följer nuvarande fastighetsgränser – torde därvid bli motiverade.

Särskilt angeläget är enligt utskottets uppfattning att kunna erbjuda ersättningsmark, främst till dem som driver aktivt skogs- och jordbruk inom området. Utskottet har därför med tillfredsställelse konstaterat att Hallands läns landsting och Halmstads kommun förklarat sig beredda att tillhandahålla mark för ändamålet. Det är också nödvändigt med lantbruksnämndens insatser. Även lämpligt belägen domänmark bör som anges i propositionen kunna komma i fråga som ersättningsmark.

Utskottets hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande *utredning om försvarsmaktens markinnehav m. m.* avslår motionen 1978/79:1221,
2. att riksdagen beträffande *försvarets fastighetsnämnds sammansättning* avslår motionen 1978/79:1218,
3. att riksdagen beträffande *det militära försvarets markbehov i västra Sverige m. m.* avslår motionen 1978/79:353, yrkandena 1 a)–c),
4. att riksdagen beträffande *betydelsen av kommuns inställning vid markförvärv för försvarets behov* avslår motionen 1978/79:1787,
5. att riksdagen med avslag på motionen 1978/79:1783 medger att ett nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente med infanteriets kadett- och aspirantskola anskaffas i enlighet med vad som föreslås i propositionen 1978/79:70.

Stockholm den 27 mars 1979

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Bengt Gustavsson (s), Eric Holmqvist (s), Georg Pettersson (c), Gusti Gustavsson (s), Gudrun Sundström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Roland Brännström (s), Gunnar Oskarson (m), Evert Hedberg (s), Hans Lindblad (fp), Karl-Erik Svartberg (s), Eric Hägelmark (fp) och Kalevi Wernebrink (c).

Reservation

av Georg Pettersson, Gunnar Björk i Gävle och Kalevi Wernebrink (alla c) som anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 6 börjar "Utskottet anser" och slutar "inte bifallas" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget och självklart att kommunerna skall ha ett starkt inflytande när det gäller markförvärv för försvarets räkning. Markens utnyttjande är en betydelsefull fråga för planeringen inom en kommun. Den berör ofta även på andra sätt dess befolkning. Det är därför rimligt att tillmäta berörda kommuners uppfattning i ärenden om mark för stora övningsfält och skjutfält den avgörande betydelse motionärerna förslår. En sådan ordning skulle enligt utskottets uppfattning också underlätta handläggningen av markanskaffningarna och ge dem den lokala förankring som är nödvändig för att de skall kunna genomföras på ett smidigt sätt. Utskottet vill erinra om att det ofta är ett starkt önskemål från kommunernas sida att få behålla militära förband som är lokaliserade där. Bl. a. mot den bakgrunden kan man förvänta sig att kommunerna i berörda regioner bemödar sig om att bidra till att lösa problem och avgöra intressekonflikter när det blir fråga om markanskaffning för försvarets behov. Man kan räkna med att kommunerna kommer att känna ansvar för försvarets behov av mark för utbildning och för att hjälpa till att skaffa behövlig ersättningsmark.

När det gäller mark för andra ändamål än övnings- och skjutfält – t. ex. för befästningar – finns det skäl att inte tillmäta kommunens inställning lika avgörande betydelse.

Vad utskottet har anfört med anledning av motionen 1978/79:1787 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i momentet 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande *betydelsen av kommuns inställning vid markförvärv för försvarets behov* med anledning av motionen 1978/79:1787 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

Särskilt yttrande

av Georg Pettersson, Gunnar Björk i Gävle och Kalevi Wernebrink (alla c).

I motionen 1978/79:1218 av Erik Glimnér m. fl. (c) behandlas sammansättningen av försvarets fastighetsnämnd. Motionen ligger i linje med de ökade krav på lekmannainflytande som har förts fram under de senaste åren. Vi vill även peka på att om man – som en följd av förslagen från försvarsmaktens ledningsutredning – inrättar ett för försvarsstaben och försvarsgrensstaberna gemensamt beredningsorgan för markfrågor så kan

detta komma att innebära att flera militära myndigheter i framtiden kan ha samma representant i nämnden.

I motionen 353 av Bengt Kindbom (c) yrkas att frågan om ett samutnyttjande av mark för de militära förbanden i västra Sverige utreds (yrkandet 1 a). Motsvarande yrkande har tidigare förts fram i motionerna 1977/78:534 och 1978/79:9 (c). Utskottet behandlade dessa båda motioner i betänkandet FöU 1978/79:9. Utskottets majoritet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås. I en reservation av ledamöter tillhörande centerpartiet erinrades om att riksdagen under senare år har haft att ta ställning till en rad markanskaffningar för det militära försvaret i Västsverige (Remmene, Uddevalla och Skövde). I alla dessa fall hade anskaffningarna stött på lokalt motstånd. Markfrågorna i Göteborgsområdet är dessutom inte lösta på lång sikt. Reservanterna erinrade om att utskottet nyligen (FöU 1977/78:11 s. 16) beträffande Göta luftvärnsregemente (Lv 6) hade anfört att regementets bibehållande förutsätter att dess övningsmöjligheter på Kviberg och skjutfältet vid Sisjön kunde behållas den närmaste 20-årsperioden. Vidare påmindes i reservationen om att regeringen avsåg att inom kort lämna förslag till riksdagen om markförvärv för nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente. Mot denna bakgrund och med hänsyn även till markanspråken för militär verksamhet i Skillingaryd ansåg reservanterna att det var motiverat att eftersträva en helhetssyn på markfrågorna i västra Sverige. En utredning av dessa frågor borde utgå från att mark för militära ändamål skulle utnyttjas samordnat de militära förbanden emellan.

Vi vidhåller den uppfattning som framfördes i reservationen att det skulle ha varit önskvärt att i ett sammanhang ha utrett behovet av övningsmark för de militära förbanden i västra Sverige. När frågan på nytt har aktualiserats genom motionen 353 nödgas vi emellertid konstatera att man redan tagit ställning i så många organisations- och markanskaffningsfrågor som berör regionen att det nu inte är meningsfullt att ta fram ytterligare underlag.

